

Plan Kermis Nijmegen 2019-2022

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	2
1.1	Aanleiding.....	2
1.2	Meningspeiling Stadspanel Najaarskermis 2016 –	3
	samenvatting en conclusie	3
1.3	De huidige kermissen en werkwijze	4
2.	De toekomst	4
2.1	Algemeen	4
2.2	Analyse.....	5
2.2.1	Voorjaarskermis	5
2.2.2	Najaarskermis.....	5
2.2.3	Kermis Lent.....	6
3.	Organisatie	7
3.1	Vormen van organisatie	7
3.2	Gemeente als opdrachtgever.....	7
3.3	Gemeente als ondersteuner.....	8
4.	Conclusie en uitvoering	8
4.1	Uitgangspunten.....	8
	Bijlage.....	9

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De kermis is waarschijnlijk het oudste evenement van Nijmegen. Daar waar het aantal en soort evenementen met name in de laatste decennia een sterke ontwikkeling heeft doorgemaakt, is de kermis in een sterke traditie verankerd.

De Nijmeegse kermis vindt haar oorsprong in de festiviteiten die plaatsvonden na de inwijding van de St. Stevenskerk in 1273. Oorspronkelijk was het een jaarlijkse mis, die steeds meer het karakter kreeg van een jaarmarkt. Omdat deze markt tevens de afsluiting vormde van de oogstwerkzaamheden, werd het een week van ontspanning voor iedereen.

Oorspronkelijk kenmerkte de kermis zich vooral door vaak bizarre attracties: dwergen, maar ook meer barbaarse activiteiten als ganstrekken of katknuppelen. De mechanische apparaten, die nu duidelijk de boventoon voeren, deden pas in de 19e eeuw hun intrede. Aanvankelijk met een stoomcarroussel, pas veel later werden de attracties elektrisch aangedreven.

In het centrum van Nijmegen worden er twee kermissen georganiseerd, de voorjaarskermis en de najaarskermis. Daarnaast wordt er de dorpskermis in Lent op het Dorpsplein georganiseerd. De kermissen in Nijmegen staan de laatste jaren onder druk. De opbrengsten van de pachtgelden lopen al enkele jaren negatief uit de pas met de begroting. Ook lijkt de hoogte van het ‘rapportcijfer’ dat de bezoeker aan de kermis geeft, af te nemen.

Eind 2016 is er een meningspeiling over de Najaarskermis gehouden onder het Stadspanel, uitgevoerd door Onderzoek en Statistiek van de Gemeente Nijmegen. De belangrijkste conclusies hieruit worden in paragraaf 1.2 beschreven.

De kermissen worden in opdracht van de gemeente uitgevoerd door een externe organisatie. Sinds jaren is dat een vaste partij: Bureau de Kermisgids. Het honorarium voor de opdracht is van die orde dat volgens het inkoopbeleid van de Gemeente Nijmegen die opdracht meervoudig onderhands aanbesteed dient te worden. Eind 2018 zal er een nieuwe aanbesteding uitgezet moeten worden voor de jaren 2020 en daarna.

Als opdrachtgever hebben we het belang om inhoudelijk aantrekkelijke kermissen in de stad aan te bieden en een goede aanbesteding uit te zetten.

1.2 Meningspeiling Stadspanel Najaarskermis 2016 – samenvatting en conclusie

De laatste jaren lopen de kermisopbrengsten voor de gemeente terug. Gemeente Nijmegen wil inzicht in de achtergrond hiervan. Hiertoe is een peiling gehouden onder het digitale stadspanel. Het panel bestaat uit betrokken Nijmegenaren en vormt geen (volledig) representatieve afspiegeling van de Nijmeegse bevolking. We benadrukken daarom dat het gaat om een peiling binnen het stadspanel. In de peiling is ingegaan op de bekendheid van de kermis, het bezoek ervan, de waardering voor het evenement en mogelijke verbeterpunten.

Met de bekendheid van de kennis lijkt het - in de periode vlak voor en tijdens de kermis - wel goed te zitten. Ruim 90% van de panelleden kent de kermis en weet (ongeveer) wanneer deze is. Slechts 6% weet geheel niet wanneer de kermis is en 2% is volledig onbekend met de najaarskermis. Hierbij moet worden opgemerkt, dat panelleden relatief lang in Nijmegen wonen (80% langer dan 15 jaar) en dat dit bevorderlijk is voor de bekendheid met de kermis. Van de inwoners die langer dan 15 jaar in de stad wonen weet ruim de helft (vrij precies) wanneer de kermis is, tegen een kwart van de mensen die korter dan 5 jaar in Nijmegen wonen. De ruim 12.000 nieuwelingen per jaar vormen een belangrijke groep bij wie de bekendheid van de kermis kan worden vergroot. Verder voeren traditionele media de boventoon als het gaat om hoe het panel over de kermis wil worden geïnformeerd; met name via gratis print als de Brug (49%).

Van het panel kwam 40% het afgelopen jaar (wel eens) op de kermis en 25% geeft aan een kermistraditie te hebben in het huishouden. Hoogopgeleiden bezoeken de kermis minder vaak (35%) dan middelbaar opgeleiden (53%) en (vermoedelijk ook) mensen met een lagere opleiding (40%). Aangezien onder de respondenten hoogopgeleiden oververtegenwoordigd zijn (75%), is het kermisbezoek onder alle Nijmegenaren naar alle waarschijnlijkheid hoger dan de 40% uit dit onderzoek.

Voor mensen die de kermis de afgelopen jaren niet bezochten, was desinteresse de belangrijkste reden hiervoor (50 tot 67%). Ook voor mensen die de kermis niet meer bezoeken (maar dit in het verleden wel hebben gedaan), speelde dit een grote rol (ruim 30%). Nog belangrijkere redenen waren echter de kosten (37%) of een veranderde huishoudenssamenstelling (35%). Voor bezoekers van de kermis is rondlopen en kijken (69%) de belangrijkste bezoekreken.

Over het geheel genomen lijken bezoekers te spreken over de najaarskermis. Belangrijkste aandachtspunt is het prijsniveau; dat scoort een 4,9 als rapportcijfer en wordt benoemd als negatieve ontwikkeling van de afgelopen jaren. Logischerwijs wordt het prijsniveau ook genoemd als verbeterpunt voor de kermis. Een verbeterpunt van vergelijkbaar belang is het tegengaan van de versnippering van het kermisterrein. Tot slot werden de volgende voorstellen door ongeveer de helft van de panelleden onderschreven; een piekendag, meer nostalgische attracties, meer nadruk op kinderen en themadagen rond grootouders- en kleinkinderen en het oktoberfeest.

1.3 De huidige kermissen en werkwijze

Er zijn drie kermissen in Nijmegen:

- Voorjaarskermis – de laatste jaren op Plein 1944
- Dorpskermis Lent – Dorpsplein
- Najaarskermis – de grote kermis in het centrum

De drie kermissen worden gebruikelijk als één opdracht uitgezet aan Bureau de Kermisgids, waarbij de voorjaars- en najaarskermis in de begroting van de gemeente zijn opgenomen en de Lentse kermis geheel voor risico is van de opdrachtnemer. De opdrachtnemer is de vergunninghouder van de kermissen.

Voor de voorjaars- en najaarskermis geldt dat de opdrachtnemer een open inschrijving organiseert, tegen een vastgesteld honorarium. Op basis van soort en aantal attracties schrijven de kermisexploitanten in, waarbij de hoogste bidder de locatie krijgt gegund.

2. De toekomst

2.1 Algemeen

De gemeente neemt als opdrachtgever van de kermissen een bijzondere rol in. Buiten enkele herdenkingen en incidentele evenementen (zoals Giro d'Italia in 2016, Velo City in 2017 en EGC 2018) organiseert de gemeente zelf geen evenementen. Zelfs de volksfeesten zoals carnaval, koningsdag en de intocht van Sinterklaas worden door stichtingen en ondernemers georganiseerd. Een bijzondere positie die de kermis inneemt is dat de pachtgelden onderdeel uitmaken van de gemeentelijke begroting. Jaarlijks levert dit de gemeente een bedrag van plm. € 225.000,- (opbrengsten -/- kosten) op. Buiten de verhuur van de openbare ruimte is de kermis daarmee het enige evenement dat exploitatievoordeel oplevert voor de gemeente.

Om het toekomstplan van de kermis te bepalen dient de vraag zich aan wat de hoofddoelstelling van de gemeente is om de kermissen te organiseren.

De kermis is met haar traditie van honderden jaren, in al haar vormen, het oudste evenement van Nijmegen. De kermissen dienen volgens een vaststaand programma plaats te vinden: een bepaald aantal keer per jaar op bepaalde locaties. Dat is anders dan bij andere evenementen, waarbij er op grond van de APV wordt bepaald of een evenement mogelijk is op datum en locatie.

De voorjaars- en najaarskermis leggen met elk een duur van negen dagen een flink beslag op de binnenstad. Ondanks teruglopende bezoekersaantallen brengt dit nog steeds de nodige levendigheid in het centrum. Bovendien wordt met de kermissen een doelgroep bereikt die vaak minder aan bod komt bij andere evenementen. De traditie is een sterke eigenschap van deze evenementen.

De kermissen kunnen echter niet meer los gezien worden van andere evenementen in de stad, die er de laatste decennia zijn bij gekomen. De vraag rijst of er nog steeds behoefte is aan twee kermissen per jaar in de binnenstad, zeker omdat er tijdens de (uitgegroeide) Vierdaagsefeesten ook de nodige kermisattracties staan.

De kermissen in Nijmegen zijn altijd wat op zichzelf blijven staan. Er is weinig tot geen verbinding met horeca, markt en/of detailhandel. Mogelijk leveren de kermissen voor de horeca, markt en/of detailhandel meer omzet op, maar daar is niets van bekend. Samenwerking kan een versterkend effect voor de binnenstad opleveren zoals geregeld andere evenementen aantonen.

Tot nu toe was de jaarlijkse opbrengst het belangrijkste doel van de kermis (begrotingseis), maar er kan er meer richting gegeven worden aan de inhoud van een aantrekkelijke kermis als we die begrotingseis loslaten. Met lage prijzen voor de bezoeker en een verbinding met de binnenstad als bruisende hot-spot. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de opmerkingen hierover van het Stadspanel. Een bruisende kermis levert de stad op den duur meer op en is op de lange termijn een sterkere keus.

2.2 Analyse

Omdat de inhoud van de drie kermissen in vorm erg van elkaar verschillen, is het raadzaam om ze los van elkaar te analyseren.

2.2.1 Voorjaarskermis

De voorjaarskermis heeft de afgelopen jaren op verschillende locaties plaats gevonden: eerst als Paaskermis op de Waalkade en Kelfkensbos en sinds 2015 in de maand juni op Plein 1944 en de Pauwelstraat.

De verschuiving van de voorjaarskermis van het paasweekend naar de maand juni wordt als positief ervaren, met name omdat er dan meer kans is op mooi weer. Toch was het animo onder de exploitanten om in te schrijven met name in 2017 erg laag.

Een nadeel is dat de voorjaarskermis een korte periode voor de Vierdaagsefeesten plaatsvindt, waar ook meerdere kermisattracties opgesteld staan. Daarmee hebben de Vierdaagsefeesten mogelijk een kannibaliserend effect op de voorjaarskermis.

Hoewel de voorjaarskermis klein van opzet is, heeft zij een behoorlijke impact op de omgeving, mede omdat de kermis negen dagen duurt. Terrasvergunningen worden ingetrokken om attracties te plaatsen.

De Voorjaarskermis is kleinschalig van opzet en kan als binnenstadactiviteit een aantrekkende werking hebben voor de detailhandel en horeca(dag)zaken. Er zijn mogelijkheden om dit verder uit te bouwen door de kermis kleinschalig in te richten en een positieve wisselwerking te creëren met ondernemers en de terrassen van Plein 1944. Daarmee kan dit evenement een versterkende functie hebben voor de omgeving en zijn er mogelijkheden om eventuele hinder te minimaliseren. Een win-win situatie.

2.2.2 Najaarskermis

De Nijmeegse najaarskermis behoorde in het verleden tot de grootste kermissen van het land. Door verlies van beschikbare locaties heeft het die positie verloren, maar de kermis is nog steeds omvangrijk en levensvatbaar.

De najaarskermis spreidt zich uit over een groot deel van de binnenstad en kent zogenaamde lintvorming: een aaneenschakeling van attracties van Plein 1944 via de Pauwelstraat, Koningsplein, Klein Mariënburgplein, de Mariënburgsestraat, Kelfkensbos, de Lindenberg tot de Waalkade. De opzet is zodanig dat op de grote locaties een aantal aantrekkelijke attracties staan, zodat het publiek uitgenodigd wordt om het gehele lint te bezoeken. De duur van de Najaarskermis is negen dagen.

Uit de meningspeiling onder het stadspanel blijkt dat de bezoekers over het algemeen te spreken zijn over de najaarskermis. Toch lopen ook hier de laatste jaren de bezoekersaantallen en pachtopbrengsten terug. In 2017 is een poging ondernomen om het evenement Nimmaland aan de kermis toe te voegen, om een impuls aan de kermis te geven. Het is nog geen succes te noemen, maar het concept geeft mogelijkheden tot verdere uitbouw, waarbij zij ook de detailhandel en

horeca in de binnenstad willen betrekken. Mogelijk zijn er op dit gebied nog kansen tot samenwerking en versterking voor de kermis(cultuur).

De najaarskermis is nog steeds voldoende levensvatbaar en heeft ook een wezenlijke financiële opbrengst. Wel is het zaak om nadrukkelijker naar de inhoud van de kermis te kijken. Welke attracties leveren een positieve bijdrage en welke doen dat niet?

De kermis wordt door de bezoeker als te duur ervaren. Het is gewenst om op zoek te gaan naar een goede verhouding van aantrekkelijke (betaalbare) ritprijzen en een reële vraagprijs voor de exploitant. Het heeft de voorkeur deze wensen kenbaar te maken in een aanbesteding en de inschrijver hiervoor een plan op te laten stellen. Private initiatieven die bijdragen aan de kermisbeleving, zijn welkom binnen de bestaande kaders van de regelgeving. Gezamenlijke promotie en het delen van voorzieningen kan de samenwerking versterken, waarbij het uitgangspunt is dat een privaat initiatief financieel gezien op eigen benen moet staan.

Het is gebruikelijk dat de voedselmarkt op het Kelfkensbos plaats maakt voor de najaarskermis. De marktverordening schept die mogelijkheid ook, mits er een besluit van het college van Burgemeester en Wethouders onder ligt. Voor de terrasvergunningen geldt dat deze ingetrokken kunnen worden om plaats te maken voor de kermis. Het intrekken van terrasvergunningen en/of het verplaatsen van de voedselmarkt is pas aan de orde wanneer de organisator en betreffende ondernemers samen geen mogelijkheid zien om de openbare ruimte te delen. Daar de attractiviteit van de kermis mede bepaald wordt door haar omvang, blijven we ook in de toekomst die werkwijze hanteren, maar daar waar mogelijk verdient het de voorkeur dat er naar samenwerking wordt gezocht: hoe kunnen de kermis, markt en terrassen elkaar versterken? Zoals ook in de marktvisie is omschreven zoeken organisator en marktkoopman synergie met elkaar om te komen tot gedeeld openbare ruimte gebruik.

Na de herinrichting van de Waalkade in 2018 en 2019, blijft deze locatie beschikbaar als evenementenlocatie en daarmee ook voor de kermis. De herinrichting biedt mogelijkheden voor een aantrekkelijke indeling.

De lintvorming van de najaarskermis geniet nog steeds de voorkeur, zeker met het oog op de verbinding met detailhandel, horeca en markt. Een andere opstelling is echter in de toekomst ook niet uit te sluiten, bijvoorbeeld het betrekken van de westelijke Waalkade om het evenement te koppelen aan het Rivierenpark.

2.2.3 Kermis Lent

De kermis in Lent – duur vier dagen - heeft aan betekenis ingeboet. De traditionele locatie op het Dorpsplein is, sinds de uitbreiding van Lent, geen logisch middelpunt meer, temeer daar de gezinnen met jonge kinderen in het nieuwe gedeelte van Lent wonen. De Wijkraad Lent heeft dat ook al enige tijd geleden kenbaar gemaakt. Voor de huidige organisator/exploitant van de kermis is behoud van de kermis op het Dorpsplein geen haalbare kaart meer.

Een bijeenkomst met belangstellenden op 18 mei 2017 om te onderzoeken of de kermis verplaatst kon worden naar het plein aan de Frankrijkstraat, heeft geen positief resultaat opgeleverd.

Op 8 januari 2018 is er door de wijkraad geopperd om twee alternatieve locaties voor de kermis te onderzoeken: Veur Lent tijdens de Lentse Oeverspelen en het voetbalveld van DVOL tijdens koningsdag. Beide locaties/vormen worden door de huidige organisator van de kermis als onhaalbaar geacht, mede door de korte duur en de mogelijkheden om een kermis te organiseren op deze locaties.

De kermis in Lent is niet langer meer rendabel voor de exploitanten. Bovendien is er bij de bewoners geen draagvlak meer voor een kermis op het Dorpsplein en de verkenning van

alternatieve locaties leveren geen goede alternatieven op. Daarmee is het in de huidige constructie niet langer haalbaar om een kermis in Lent te organiseren. Er blijft echter ruimte voor particulier initiatief om een kermis te organiseren, waarvoor een evenementenvergunning kan worden aangevraagd.

3. Organisatie

3.1 Vormen van organisatie

In het gehele land is het gebruikelijk dat er ten behoeve van kermissen gewerkt wordt met zogenaamde inschrijvingen.

De organisator van de kermis maakt van te voren een indeling op basis van soort attracties (kansspel, draaiende attractie, kinderattractie, etc), waarna de kermisexploitanten door middel van een schriftelijk financieel bod hun interesse voor een plaats op een kermis kenbaar maken. Er zijn twee soorten inschrijvingen:

- Een open inschrijving, waarbij de hoogste bidders een plek op de kermis krijgen.
- Een gesloten inschrijving, waarbij de organisator een afweging maakt van de combinatie van hoogste bieder en de aantrekkelijkheid van de attractie.

In Nijmegen is tot nu toe gewerkt met een open inschrijving, met als idee dat daarmee de hoogste pachtopbrengsten worden bereikt. Voor de toekomst is echter een gesloten inschrijving te prevaleren. Bij een gesloten inschrijving is het mogelijk om een eigen reglement te hanteren, waarbij er meer sturing is op inhoud. Er kan zelfs gekozen worden voor een specifieke aantrekkelijke attractie, zonder dat die veel pachtopbrengst heeft, maar wel een meerwaarde heeft voor de kermis in zijn totaliteit.

Bovendien blijkt uit de praktijk dat de pachtopbrengsten van een gesloten inschrijving niet of nauwelijks afwijken van die van een open inschrijving, mede ook omdat er meerjarenafspraken gemaakt kunnen worden.

Een aantal gemeenten nemen de organisatie van de kermis onder hun eigen hoede, van inschrijving tot promotie en uitvoering. Wij zijn sterk voorstander van om de organisatie van de kermis aan te besteden aan een private partij. Daarmee zijn we verzekerd van een goede rollenscheiding in het kader van vergunningsverlening en is de expertise op de juiste plek belegd.

3.2 Gemeente als opdrachtgever

Het beleidsveld en opdrachtgeverschap van de kermissen valt onder de afdeling Ruimte en Economie. Inhoudelijk sluit dat goed aan bij de beleidsvelden van de evenementen, binnenstad en de markt.

In de praktijk betekent dit dat Gemeente Nijmegen de aanbesteding coördineert voor de organisatie van de kermissen en vervolgens jaarlijks afspraken maakt met de opdrachtnemer, de organisator van de kermis. Ruimte en Economie controleert daarbij de voordracht van de opdrachtnemer, zowel op financieel als inhoudelijk vlak.

De organisator is verantwoordelijk voor de uitvoering van het evenement. Hij vraagt een evenementenvergunning aan en sluit een pachtovereenkomst (huurovereenkomst) met de gemeente. Vervolgens plaatst hij de kermisexploitanten door middel van een gesloten inschrijving. De organisatie verzorgt tevens de communicatie en promotie in samenwerking met lokale partners. De Gemeente Nijmegen zelf zorgt communicatie richting haar mediapartners en een lokaal bureau kan ondersteunen bij de marketing in de regio.

3.3 Gemeente als ondersteuner

Omdat de kermissen een flinke impact hebben op het reguliere gebruik van de openbare ruimte, is begeleiding van de afdeling Stadsbeheer - uitvoering evenementen – noodzakelijk. Er zijn drie taken te onderscheiden:

- Toetsing van de voordracht / vergunningaanvraag,
- Tijdelijke aanpassingen in de openbare ruimte,
- Leveren van materialen in afstemming met de organisator.

Deze taken worden in nauw overleg met de opdrachtgever en de organisator van de kermis uitgevoerd. De kosten komen ten laste van de begroting van de kermis.

4. Conclusie en uitvoering

4.1 Uitgangspunten

- De Gemeente Nijmegen onderkent het belang van het hebben van levensvatbare kwalitatieve kermissen in de binnenstad. Het belangrijkste doel daarbij is een goede inhoud en tevredenheid bij de bezoekers. De financiële opbrengst wordt weliswaar begroot, maar is geen hoofddoel. We laten de begrotingseis daarmee los.
- Als opdrachtgever van de kermis sturen we op een kwalitatief inhoudelijke kermis, georganiseerd middels een gesloten inschrijving.
- We sturen nadrukkelijk op het vinden van naar synergie met lokale partners en zijn flexibel met eventuele benodigde veranderingen die bijdragen aan een sfeervol evenement dat in balans is met de wensen en behoeften van bezoekers, exploitanten, bewoners en ondernemers in de binnenstad. De kermissen dragen op deze wijze bij aan een bruisende binnenstad en sluiten aan op de wensen van de Nijmegenaar.
- We onderzoeken de mogelijkheden voor wat betreft de locatie en vorm van de kermis. Te denken valt aan het betrekken van de Westelijke Waalkade richting Handelskade.
- We hebben aandacht voor de inhoud en onderzoeken diverse mogelijkheden in het programma van de kermis.
- Er is bijzonder aandacht voor duurzaamheid en toegankelijkheid (MiVa maar ook bijvoorbeeld prikkelarme dagen voor mensen met een mentale handicap).
- Tijdens de Vierdaagsefeesten kunnen er ook kermisattracties geplaatst worden.
- Voor de overige evenementen in de binnenstad geldt: kermisattracties zijn alleen toegestaan als aanvulling op het oorspronkelijke programma-aanbod. De leidraad daarbij is dat de kermisattracties maximaal 10% van het aanbod uit mogen maken. Kansspelen (o.a. grijpkranen) zijn bij de overige evenementen niet toegestaan.

Bijlage

Voor het opstellen van deze kermisvisie zijn er gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de volgende organisaties:

- Bureau de Kermisgids – organisatiebureau voor kermissen
- Duursma Groep – organisatiebureau voor kermissen, circussen en thema-markten
- Vereniging Gemeentelijke Kermisbeheerders – vertegenwoordigers vanuit de gemeenten Bernheze en Uden
- Eindhoven 247 – organisator Park Hilaria (i.o.v. Gemeente Eindhoven)
- Huis van de Binnenstad (Nijmegen)
- Kermisbond BOVAK
- Organisatoren Nimmaland